

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ			SOMMAIRE		
1944	ՅՈՒԼԻՍ - ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ	ԹԻՒ 7-12	1944	Juillet - Décembre	N. 7-12
ՇՐՋԱԲԵՐԱԿԱՆ ԹՈՒՂԹ			Lettre encyclique de S. P. Pie XII		
Ն. Ս. ՊԻՈՍ ԺԲ. ՍՐԲԱԳԱՆ ՔԱՆԱՆՅԱՊԵՏԻ Ս. ԿԻՐԵՂ ԱՂԵՔԱՆԳՐԱԳԻՆ ՄԱՏՈՒՆ 1500-ամեակին առիթով			A l'occasion de XVe Centenaire de la mort de St. Cyrille, patriarche d'Alexandrie		
ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ			PHILOLOGIE		
Հ. Ե. ՓԷՆԻԿԵԱՆ. - ՄԵՍՐՈՍ ՍԷՏ			P. E. Paitchikian. — Mesrop Seth		
ԼԵՋՈՒԱԳԻՏԱԿԱՆ			LINGUISTIQUE		
Հ. Թ. ԹՈՎԻԱՆԱՆ. - ՀԱՄԱՌՈՍ ԱՆԿԱՐԿ ԺԵՆԵՐԿԱՅ ՀԱՅԵՐԵՆԻՆ ՎՐԱՅ			P. T. Thomadjian. — Un bref aperçu sur l'arménien moderne		
ԳՐԱԿԱՆ			LITTÉRAIRE		
Հ. Յ. ԹՈՐՈՍԻԱՆ. - ՎԵՆԵՍԻԱ			P. J. Thorossian. — Venise		
Հ. Ղ. ԱԼԻՇԱՆ. - ՀԱՅՈՅ ՄԱՆԿԱԳՐՈՐ ՏՐԴԱՍ ԹԱԳԱՐԻ ՄԱՏՐ (ՔԵՐԹՈՒԱԾ, ԹՐԴՄ. ԱՂԽ. Հ. ՎԱՏԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԵԱՆ)			P. L. Alishan. — A la mort du très vaillant roi d'Arménie Tiridate (poésie trad. en arm. mod. par le R. P. Vahan Hovhannessian)		
ԱՐՄԱՎԻՐԻԱՆ. - ՏԵՆՆԱՆՔՆԵՐՍ			Armavirian. — Mes désirs! (poésie)		
Հ. Ղ. ԱԼԻՇԱՆ. - ԱՆՈՒՅՎ ՎԵՐԱՆՔ ԺԵՆ			P. L. Alishan. — Un petit morceau inédit		
Յ. ՆԻՐԵՍ. - ԳՆԶՈՒՆ ԱՆՈՒՄԻՆ ԺԷՂ (ԹՐԴՄ. ՀՈՆԳԱՐԵՐԷՆԷ ***)			J. Nyirö. — Le Bohémien dans la forêt (trad. du texte hongrois par ***)		
ՅՈՎԻԱՆ ՀԱՅԿԱԳ. - ՔՆԱՐԱԿԱՆ ԿՈՐԵՆԵՐ, (Հ. ԱՐՄԷՆ ԿՈՒԹԱՍ ԲԱԳՐԱՄՈՒՆԻ, ՆԱՐԵԿ, ՄԻԹԹԱՐ ՍԵՐԱՍՏԱԳԻ)			Jean Haïgaz. — Morceaux lyriques		
ԿՐԹԱԿԱՆ			PÉDAGOGIE		
*** Ուղղահայեաց գրությունը եւ անոր ազդեցությունը աշակերտին վրայ (ԹՐԴՄ. «ՄԻՆԵՐՎԱՅԵՆ»)			L'écriture verticale et son influence sur l'élève (trad. de «Minerva» par ***)		
ԳՐԱԽՕՍԱԿԱՆ			RECENSION		
Հ. Մ. Զ. - ԱՐԱՐԱՏ «ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՂԵՐԵՐԳ» (ՀԵՂ. ԶԻՐՈՐԷՆ ԳԱԿԵՐԱԾԺԻ)			P. M. Dj. — Ararat (poésie de G. Fagherazzi, traduite en 28 langue)		

1843-1944

Բ Ա Ջ Մ Ա Վ Ե Պ

ՀԱՆԴԻՍԱՐԱՆ

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ - ԳՐԱԿԱՆ - ԳԻՏԱԿԱՆ - ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ

ՅՈՒԼԻՍ - ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ ԹԻՒ 7-12

ՀԱՏ. ՃԲ ՈՅԴԳ-ՈՅԴԳ

ՎԵՆԵՏԻԿ Ս. ՂԱԶԱՐ

ՇՐՋԱԲԵՐԱԿԱՆ ԹՈՒՂԹ

Ն. Ս. ՊԻՈՍ ԺԲ. ՍՐԲԱԳԱՆ ՔԱՆԱՆՅԱՊԵՏԻ Ս. ԿԻՐԵՂ ԱՂԵՔԱՆԳՐԱԳԻՆ ՄԱՏՈՒՆ 1500-ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԻԹՈՎ

ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ԶՇՄԱՐԻՏ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ

ԱՐԳՈՅ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐ ՈՂՋՈՅՆ ԵՒ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ

Եկեղեցին մեծամեծ գովեստներով բարձրացուցած է միշտ Աղեքսանդրիոյ հայրապետը՝ Ս. Կիրեղը՝ որպէս առանձնապատուկ փառքը Արեւելեան Եկեղեցւոյ եւ ամենէն երեւելի պաշտպանը Ս. Կոյս Աստուածամօր: Հաճոյք է Մեզի հիւսել հոս համառօտիւ սոյն այս գովեստները իր մասին, մինչ կը լրանան տասներէնդ դարեր այն օրէն՝ երբ նա փոխանակեց այս երկրաւոր պանդըխտանքին հրկնային հայրենիքին հետ: Եւ յիշուի Մեր Նախորդը Ս. Կեօտոթիւնը երկնային հայրենիքին հետ: Եւ հերքելու նորանոր մոլորութիւն-դիմէ անոր վարդապետութեան՝ ճանչնալու եւ հերքելու նորանոր մոլորութիւն-Մեծն Լեւոնի(4), որ նաեւ իր կարգին կը զրուատէ ապիսի մեծ վարդապետի մը գրութիւնները կը յանձնարարէ անոնց ընթերցումը, իբրեւ բոլորովին համաձայն Ս. Հայրերու հաւատքին(5): Նուազ յարգանքով չէ որ կ'արտահայտուի Ս. Հայրերու հաւատքին(5): Նուազ յարգանքով չէ որ կ'արտահայտուի Ս. Հայրերու հաւատքին(5):

(1) Թուղթ ԺԲ, 4 Migne PL. 50, սիւն 467:

(2) Թուղթ ԺԳ, 2, անդ, 471:

(3) Թուղթ ԻԵ, 7, անդ 552:

(4) Մանսի 2. 953, 956-7. է, 9:

(5) Թուղթ առ կայսրն Թէոդոս, Migne PL. 54, սիւն 891:

686-73

ՀԱՅԿԱՆ ԳՐԱԳՐԱՐԱՆ

Гос. Библиотека

ՀԱՅԿ-ԱՐՄ ՀՀ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

ցանկան գալ մերձեմալ Անոր: Մանաւանդ թէ թո՛ղ համոզուին ամենքը եւ համարին իբր ստոյգ իրականութիւն՝ որ բնաւ երբեք պիտի չստիպուին փռ խելու իրենց օրինաւոր ծէսերը եւ հին բնիկ օրէնսդրութիւնները՝ լատին ծէսին ու օրէնսդրութիւններուն հետ: Թե՛ լատինը եւ թե՛ արեւելեանը պէտք է որ հաւասար յարգի եւ հաւասար պայծառութեան մէջ պահուին, որովհետեւ կը զարդարեն երկուքն ալ հասարակաց Մայրը՝ Եկեղեցին՝ արքայական նոխս-պանոյն զանազանութեամբ: Բացի ասկէ՝ նկատելու է որ այսպիսի զանազանութիւն մը ծէսերու եւ օրէնսդրութիւններու, որ կը ձգտի անաղարտ ու անբռնաբարելի պահել ինչ որ իւրաքանչիւր Եկեղեցիի համար հին է եւ թանկագին՝ չի հակառակիր բնաւ նշմարիտ եւ էական միութեան գաղափարին: Ամենէն աւելի մանաւանդ Մեր օրերուն՝ երբ անհամաձայնութիւններն ու պատերազմի հնարադիտութիւնները զրեթէ ամենուրեք անջատեցին մարդիկն իրարմէ, հարկ է որ ամենքը, չարժած քրիստոնէական սէրէ, միշտ աւելի մղուին ամէն կարելի միջոցներով նորոգելու այս միութիւնը Քրիստոսի մէջ եւ Քրիստոսով:

9.

ՄԻՈՒԹԻՒՆ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԳԱՀԻՆ ՀԵՏ

Հաւատքի ու սիրոյ գործերը պակասաւոր եւ անզօր են ամբապնդելու համար մեր միութիւնը Յիսուսի Քրիստոսի մեր Տիրոջ մէջ, եթէ չկոթնին այն անխորտակելի Վէմին՝ որուն վրայ հիմնուած է Եկեղեցին Աստուծոյ՝ Կիւրեղ Աղեքսանդրացիի բռնած ընթացքը այս ամենածանր վէճին մէջ՝ սքան-բերուն եւ ըլլա՛յ Անտիոքի գաւառին եպիսկոպոսներուն հետ համաձայնութիւն մը գոյացներուն մէջ՝ ան ջանաց սերտագոյն եւ հաստատուն միութեան կապ պահել առաքելական Աթոռին հետ։ Ստուգելու, երբ արթուն Առաջնորդը տեսաւ որ Նեստորի սխալները ուղիղ հաւատքին ի վնաս՝ օրէ օր աւելի վտանգաւոր դառնալով կը սպրդէին ու կը տարածուէին ամէն կողմ, դիմեց նամակով մը Սեր Նախորդին Ս. Կեղեխտինոս Ա.ին, ուր ի միջի այլոց կը կարդանք. «Որովհետեւ Աստուած այսպիսի գործերու մէջ մեղմէ կը պահանջէ արթուն հակողութիւն, եւ եկեղեցիներէր վաղիմի սովորութիւն մը կը յուշորէ մեզ այս տեսակ խնդիրներն հաղորդել Զեր Սրբութեան, կը գրեմ Զեղի այս տողերս միզ մզուած հարկեցուցիչ ստիպողականութենէ»⁽²⁷⁾։ Այս խօսքերուն Հռոմի Քաթէ ներկայ ըլլար իր նամակին մէջ... մանաւանդ որ կը թուի իրեն դոնել անոր մէջ ճիշտ իր զգացումները ի Տէր»⁽²⁸⁾։ Ասոր համար Գերագոյն Քաթէն նախապէս փոխանցեց այսպիսի ուղղափառ վարդապետի մը՝ առաքելական Աթոռին հեղինակութիւնը, որուն զօրութեամբ ան կը պարտէր խնամքով գործադրել տալ Հռոմէական Սիւնհոդին մէջ Նեստորին դէմ արդէն նախապէս հանուած վճիռները։

(27) $\theta_{n+1} \in \mathcal{U}$, $\omega_{n+1} = 79$:

(28) թուղթ առ կիւրեղ, անդ 90:

[illegible][illegible]

Մինչևև հոս բերուած զգոյց Ստաքելյական Գաշխ հետ եւ երկրորդ որ
Կիւրեղ բոլորովին համաձայն էր նկատած են անոր գործերը եւ պատուած
Մեր Նախորդները իբրեւ իրենցը նկատած են անոր գործերը եւ պատուած
զինքը արժանաւոր գովեստներով։ Ասոր ապացոյց է այն պարագան՝ որ Ս.

(31) *ṭnḥṭ* *ḥḥ*, *PL*. 50, *uḥḥ* 542-543:

(32) $\theta_{NL}\eta\theta$ *h*, *Migne PG.* 77, *ufln*
202:

(29) Մանսի, Դ, 1287:
(30) Ջատադով. առ Թէոդոս, Migne
PG. 76, սիւն 482:

Կեղեցությունն տակաւին քիչ համարելով շատ անդամներ անոր յայտնած ըլլալը իր վստահութիւնն ու երախտապարտութիւնը, ուրիշ բաներու կարգին կը դրէ այսպէս. «Ուրախակից ենք արթուն հսկողութեանդ համար, որ քու սրբութեանդ մէջ կը գերազանցէ Նախորդներուդ օրինակները, որոնք նոյնպէս միշտ պաշտպանած էին քաջութեամբ ուղղափառ հաւատքի վարդապետութիւնները: ... Երեւան հանցիկ ամէնէն խորամանկ քարոզութեան մը խաբեպատիր սրբուհիները... քրիստոնէական հաւատքին պարծանքը կաղմեցին ոչ միայն քու անտեղիտալի յարումդ մեր կրօնքի գլխաւոր կէտերուն վրայ, այլ նաեւ մղած պայքարներդ թշնամիներուն դէմ, այնպէս ինչպէս ըրի՜ր՝ կռթնած Ս. Գրքին»⁽³³⁾: Ու երբ Ս. Քսենտոս Գ., յաջորդ Ս. Կեղեցությունսի քահանայապետական աթոռին վրայ, կ'ընդունէր Աղեքսանդրիոյ Հայրապետէն խաղաղութեան եւ միութեան աւետիսը, կը յայտնէր անոր իր ուրախութիւնը սա բառերով. «Ահաւասիկ, մինչ Մենք սրտի անձկութեամբ կը սպասէինք, — զի կ'ուզենք որ ոչ մէկը կորսուի, — ձեր սրբութիւնը իր նամակով մեզի կը ծախրաբանչիւր մասերն իրենց անդամներուն վրայ՝ կաղմելու համար կրկին ամբողջութիւնը, կը յուանք չտեսնել այլեւս օձտողներ մոլորելով ուղիղ ճամբայէն. վասնզի միեւնոյն ճշմարիտ հաւատքը կը պահանջէ ամենքէն մնալ ներսը իրենց տեղը...: Դարձան մեզի մեր եղբայրները, կ'ըսեմ մեզի, վասնզի հասարակաց կամքով հետապնդելով հիւանդութիւնը՝ ձեռք բերինք հոգիներու եկան միացան նորէն եղբայրները: Եկեղեցին գրկեց վերջապէս զանոնք զոր կը փնտռէր, զի եթէ կ'ուզենք որ ոչ մէկը կորսուի փոքրերէն, ո'րքան աւելի պէտք ենք ուրախանալ առաջնորդներու բժշկութեան համար»⁽³⁴⁾: Մեր Նախորդին այս խօսքերէն մխիթարուած՝ Աղեքսանդրացի Հայրապետ քրիստոնէական համերաշխութեան, հանգչեցաւ խաղաղութեամբ ի Գրիստոս:

ԴԱՐՁԸ ԴԷՊԻ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ԾՈՅԸ
ԲԱԺԼՈՒԱԾ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ

Իսկ Մենք, արդոյ եղբայրներ, այս պանծալի Յիշատակին 1500ամեակի
տօնխմբութեան առիթով, ոչինչ այնքան ուժգին կը փափաքինք ու, կը մաղ-
թենք, ո՛րքան տեսնել զործունէութիւնը բոլոր անոնց՝ որ քրիստոնէի անունով
կը պարծին, քաջախերելու օրէ օր ու առաջ մղելու դարձը բաժնուած եղբայր-
ներու՝ գէպի Մեղի եւ Քրիստոսի միակ եկեղեցին, հօր պաշտպանութեամբ եւ
օրինակով Ս. Կիրեղին: Նոյն եւ միակ հաւատքն ըլլայ ամենուն՝ մաքուր եւ
անխառն, միեւնոյն Սէշը՝ որ մեզ զամենքնիս միացնէ Յիսուսի Քրիստոսի խոր-
մը երանելի Պետրոսի Գահին հանդէպ: Այս գերազանց ու արժանազոյն զործին
թող նուիրեն իրենց բոլոր ուժերը՝ ոչ միայն անոնք՝ որ Արեւելքի մէջ կ'ապրին,
եւ որոնք փոխադարձ յարգանքով, ազնիւ վարմունքով, անբասիր բարեբու

(33) $\theta_{\pi\eta\theta}$ θU , 1-2 Migne PL. 50,
 $\eta\eta\eta$ 461:

(34) *Р. м. и Р. б.* 1, 3, 5, *мб. и* 602-604:

օրինակով կարող են դիւրնալ առիթները բաժնուած եղբայրները , եւ անոնք մէջ
մասնականութեան պաշտօնեաները , այլ նաեւ ամբողջ հաստատացեալները`
խնդիրելով Աստուծոյ ազգութեամբ տեսչական Փրկչին թապաւորութեան միութե-
անը աշխարհիս ամէն մասերուն վրայ , եւ միութիւնը ընդհանրական հօտին :
Կը յանձնարարենք այս բոլորին` նախ եւ առաջ այն հղորագոյն աջակցութիւնը
եւ օգնութիւնը , որ ամէն ձեռնարկին մէջ` նուիրում հողիներու սիրահարների,
պէտք է լլայ առաջինը ծամանակով եւ գործութեամբ , ազգութեւնը իսկ ,
ուղղութեամբ Աստուծոյ խոնարհ սրտով եւ վստահութեամբ : Կը փափաքինք որ
հայցուի նաեւ հզօր հովանավորութիւնը Ս . Կոյս Աստուածամօր , որպէսզի այս
հաստատացեալ եւ ամենաաւելի հասարակաց Մօր միջնորդութեամբ` Աստուածա-
մանաբարի եւ ամենաաւելի հասարակաց Մօր միջնորդութեամբ` Աստուածա-
մանաբարի եւ ամենաաւելի հասարակաց Մօր միջնորդութեամբ` Աստուածա-
մանաբարի եւ ամենաաւելի հասարակաց Մօր միջնորդութեամբ` Աստուածա-
մանաբարի եւ ամենաաւելի հասարակաց Մօր միջնորդութեամբ` Աստուածա-

ՀԱՅԻՐԱՆՈՂՔ

[illegible]

